

Mheer, 23 februari 2022

B&W Eijsden-Margraten
attn. M.A.G. Gerits, gemeentesecretaris

Betreft: advies beleidsplan Schuldhulpverlening 2022-2025

Geacht College,

Op 14 januari jl. verzocht u de Adviesraad Sociaal Domein Eijsden-Margraten (ASD) advies inzake het beleidsplan Schuldhulpverlening 2022-2025. Ofschoon de ASD niet in de gelegenheid is gesteld het beleidsplan inhoudelijk met uw vertegenwoordigers te bespreken, heeft de ASD nochtans gemeend te moeten adviseren: omwille van de voortgang van de procesorde in uw adviesverzoek. Dit betekent wél dat de ASD intensief betrokken wil worden bij de totstandkoming van het uitvoeringsplan.

Dit advies volgt zoveel mogelijk de orde van uw beleidsplan.

Het beleidsplan Schuldhulpverlening is tot stand gekomen in samenwerking met de Heuvelland gemeenten Gulpen-Wittem, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul.

Waar de zuster gemeenten in hun beleidsplan een koppeling maken tussen schuldhulpverlening en armoede, laat u in het beleidsplan deze koppeling ongemotiveerd achterwege. Dit bevreemdt nu bijvoorbeeld in het landelijk Coalitieakkoord 2021-2025 (het sociale grondrecht) bestaanszekerheid hét woord is, waar het gaat om het sociaal domein. Niet eerder kwam de term zo prominent voor in een regeerakkoord: *“Met gemeenten zorgen we ervoor dat mensen die langdurig in de bijstand zitten actief worden benaderd en worden ondersteund en gestimuleerd naar werk. We vragen daarbij ook een eigen actieve rol van uitkeringsgerechtigden. Daarbij hebben we oog voor ieders talenten en beperkingen, werken we vanuit vertrouwen en is er ruimte voor maatwerk.”* Burgers worden geacht die zekerheid te hebben te beschikken over middelen voor levensonderhoud, tot waarborg van een levenspatroon overeenkomstig de geldende normen van welvaart en welzijn. Dat sluit armoede uit.

Echter, de Participatiewet, waarin de harde woorden van 2012 in wetgeving zijn omgezet, blijft voorshands onverkort van kracht. De invoering van deze wet had mensen in de bijstand aan het werk moeten helpen. Het tegendeel bleek waar: de prikkel van een lage uitkering heeft mensen niet uit de bijstand geholpen, maar ze verder de armoede in geduwd. Het CBS rapport ‘Armoede en sociale uitsluiting 2021’ bevestigt dat beeld en stelt tevens dat meer dan een half miljoen Nederlandse huishoudens in armoede leven en maar liefst 1 op de 5 mensen betalingsproblemen heeft. En de gevolgen liegen er niet om: armoede en schulden kunnen leiden tot stress, verminderde gezondheid, opvoedproblemen, uitsluiting en soms zelf het missen van een dak boven het hoofd. Kinderen die opgroeien in armoede lopen vaak een achterstand op die nauwelijks nog in te lopen is.

Een beeld dat eveneens wordt bevestigd in de Ser-verkenning ‘Werken zonder armoede’ en in de CPB publicatie ‘Kansrijk armoedebeleid 2020’. Het CPB voorzag dat de coronacrisis leidt tot blijvende economische schade, zowel op middellange (ongeveer vijf jaar) als op lange termijn. De literatuur laat zien dat na de meeste diepe recessies er langdurige schade is, ongeacht de oorzaak van de recessie. Zo zag ook het SCP in 2020 al een stijging van de armoede en problematische schulden als gevolg van de coronacrisis, *a fortiori* in sectoren en beroepen die al veel (werkende) armen kende. Naast de (gevolgen van de) coronacrisis speelt ook de koopkrachtontwikkeling (in 2021-2022 ca. 1,3%), de inflatie (volgens DNB bedroeg deze in 2021 gemiddeld 2,7% en zal in 2022 gemiddeld boven de 4% bedragen) en het nieuwe fenomeen energiearmoede een belangrijke rol bij het ontstaan van armoede en schulden.

Ook ontstaat een nieuwe groep Nederlanders die als gevolg van de coronacrisis schulden opbouwt, meldt bijvoorbeeld incassobureau Intrum op basis van een Europees onderzoek uitgevoerd in 24 landen. Het gaat daarbij om mensen die

nauwelijks ervaring hebben met incasso's. In Nederland ondervroeg Intrum duizend consumenten naar hun inkomen, financieel welzijn, betalingsverkeer en spaargedrag.

Daaruit blijkt dat veel Nederlanders zich zorgen maken over hun financiën door de coronacrisis; 21% van de ondervraagden zegt achteruit te zijn gegaan in inkomen. Ruim een kwart spaart minder dan voorheen. Met name jongeren tussen 18 en 37 jaar geven aan dat zij nu met minder inkomen moeten rondkomen. Ook mensen die tot nu toe nog geen gevolgen hebben ondervonden van de virusuitbraak zeggen onrustig te zijn. Een derde vreest dat de pandemie negatieve gevolgen zal hebben voor hun inkomen.

Duidelijker kan een causale band tussen schulden en armoede niet worden aangetoond: een armoederisico gaat vaak samen met financiële problemen. In het beleidsplan blijft onduidelijk op grond waarvan de gemeente Eijsden-Margraten een uitzondering zou zijn op een landelijke trend of in verminderde mate een weerspiegeling zou zijn van de samenleving. En waar u bovendien in 2017 in een actieplan nog nadrukkelijk wél nadrukkelijk aandacht besteed aan armoedebestrijding (Actieplan Armoedebestrijding Eijsden-Margraten 2017).

Mogelijk is de omvang van de armoede-problematiek beperkt in onze qua grootte bescheiden gemeente en beperken uw voornemens tot vroeg signalering en preventie het ontstaan van schulden (en daarmee ook het risico op armoede). Maar daarvoor ontbreekt in uw beleidsplan elke onderbouwing. Desniettemin stelt u in para 3.5.2. dat '[...] Integrale schuldhulpverlening is een belangrijke voorwaarde die de gemeenten kunnen inzetten ter voorkoming en bestrijding van armoede'. En stelt u in het vooruitzicht het Actieplan Armoedebestrijding 2017 te actualiseren en samen te brengen in het Uitvoeringsplan Schuldhulpverlening en Armoede.

Gelet op de voorgaande ontwikkelingen en een (armoede)problematiek die in sterk toenemende mate zwaarder en diverser wordt, adviseert de ASD u - onverlet de in het vooruitzicht gestelde actualisering van het Actieplan Armoedebestrijding 2017 - armoedebeleid te integreren in het thans voorliggend beleidsplan.

Ter zake van de door u voorgestelde brede schuldenaanpak onderscheidt u particulieren en (zelfstandige) ondernemers. Dat onderscheid roept verwarring op omdat de categorie zzp'ers daarvan geen onderdeel lijkt te zijn, terwijl zzp'ers juist het meest kwetsbaar zijn gebleken voor armoede: al vóór de coronacrisis werd voor dat risico door het SCP gewaarschuwd.

De ASD adviseert u in het beleidsplan nadrukkelijk zzp'ers te benoemen, naast particulieren en (zelfstandige) ondernemers.

Één van de premissen in het beleidsplan ziet op de eigen verantwoordelijkheid van de inwoner en ondernemer. Daarmee ontstaat het beeld dat particulieren en (zelfstandige) ondernemers hun verantwoordelijkheid niet nemen en de overheid gaat ondersteunen dit wél te doen.

Dat is een te beperkte perceptie van de werkelijkheid. Immers een aantal exogene factoren heeft grote impact gehad op de burger, zoals het gegeven dat veel sociale voorzieningen voor burgers zijn afgebouwd, het imago van de overheid ernstig is beschadigd (door o.a. de toeslagenaffaire), de economische en maatschappelijke consequenties van de coronacrisis, de energieproblematiek etc.

Allemaal voorbeelden van een *mismatch* tussen de systeemwereld van regels, protocollen en structuren aan de ene kant en de leefwereld van burger aan de andere kant, waardoor de burger vertrouwen in zijn/haar overheid is verloren. Door ruimte te zoeken binnen de regels of, in specifieke gevallen, uit te gaan van de geest in plaats van de letter van de wet, wordt meer recht gedaan aan dat waar een burger recht op heeft.

Dit raakt aan de definitie en kaders ter zake van die groepen die worden uitgesloten van schuldhulpverlening. In het beleidsplan wordt dan ook het grote belang gemist, bij uitvoering door de overheid, van het werken volgens *de Bedoeling*.

De ASD adviseert u de genoemde ontwikkelingen op te nemen in het beleidsplan (visie & uitgangspunten). Het biedt u een kans lokaal het onderscheid te maken en een bijdrage te leveren aan het in de samenleving breed gevoeld verlangen naar een nieuwe bestuurscultuur.

Op meerdere plaatsen in het beleidsplan wordt gesproken over samenwerking in de keten, om te kunnen voorzien in integrale schuldhulpverlening en het voorkomen van schulden. Welke samenwerkingspartners u daarbij voor ogen heeft

wordt niet nader gespecificeerd. Ook merkt u op dat schuldhulpverlening voor ondernemers meer kennis en expertise van uw organisatie vergt dan schuldhulpverlening aan particulieren.

De ASD adviseert u in het beleidsplan een beknopte opsomming op te nemen van de meest relevante lokale/regionale samenwerkingspartners en hoe u denkt te kunnen voorzien in schuldhulpverlening aan ondernemers c.q. de deskundigheid die noodzakelijk is voor de schuldhulpverlening aan ondernemers. Ter zake van de formulering van gemeentelijk (armoede)beleid heeft het meerwaarde opgeleide ervaringsdeskundigen te betrekken en daarbij gebruik te maken van de expertise van de Stichting Sterk uit Armoede.

De door u aangehaalde (belangrijke) wetswijzigingen leiden mogelijk tot grote veranderingen c.q. verbetering van het beleid ter zake van schuldhulpverlening en armoedebestrijding. Het gaat daarbij vooral om de vroegtijdige uitwisseling in de keten van persoonsgegevens, versterking van schuldhulpverlening voor ondernemers en uw adviesrecht bij schuldenbewind. Verkorting van de duur van schuldhulptrajecten en verbetering van de toegang tot de Wet schuldsanering natuurlijke personen staan daarbij voorop. Bovendien zouden probleemschulden sneller oplosbaar zijn door het bieden van meer mogelijkheden tot een schuldregeling te komen. Door de strengere eisen aan beschermingsbewindvoerders en maximering van verhogingen en rente- en incassokosten, kan stapeling van schulden worden voorkomen. Daarbij past een betere, verantwoorde overheidsincasso met oog voor de menselijke maat evenals het bestrijden van doorverkoop van schulden als verdienmodel.

De ASD adviseert u in het beleidsplan voornoemde ontwikkelingen te vertalen naar uitgangspunten en kaders voor het uitvoeringsplan, om richting te geven aan de effectiviteit van dat uitvoeringsplan. Bovendien is van belang aan te geven - alvorens de gemeente zal worden aangesloten op het Digitale Beslagregister - hoe u denkt te voorkomen dat samenloop van beslagen en (onnodige) stapeling van kosten kunnen worden voorkomen en de belastingvrije voet wordt bewaakt.

In grote lijnen is het beleidsplan opgesteld in gezamenlijkheid met de overige Heuvelland gemeenten. Echter wordt in het stuk gemist op welke (beleids)onderdelen de gemeente Eijsden-Margraten zich onderscheidt van de zuster gemeenten.

De ASD adviseert u in het beleidsplan de lokale aanscherpingen aanschouwelijk te maken. Tevens wordt de ASD graag betrokken bij het opstellen van het uitvoeringsplan - zoals reeds toegezegd in het overleg met de ASD van 20 januari jl. -, waarin tevens moet worden opgenomen hoe u de gewenste resultaten wil monitoren/evalueren.

Alles overwegende adviseert ASD u ter zake het beleidsplan Schuldhulpverlening positief, mits u de bovenstaande aandachtspunten verwerkt in het beleidsplan en de ASD intensief betreft bij de totstandkoming van het uitvoeringsplan. De ASD ziet graag uw reactie tegemoet.

Vriendelijke groet,

Koos Steeneveld
Voorzitter

William Wynja
Secretaris